

Den Gule Banerens Biler, 88 s., B5, J-bog 2022, ISBN-L: 9788780377552

Udover det skinnedejrnemateriale har de danske jernbaner også stået over et utal af biler af enhver slags. Banerens biler er en oversigt nagle af de vejrborne køretøjer, som har suppleret jernbanetransporten og som har været anvendt som tjenestebiler til service og vedligeholdelsesopgaver.

Som Jørgen Borchardt i 2006 kartlagde i sit imponerende trobindsværk om landstransportens historie i Danmark, Bøds på vej, var det to tekniske ledvindinger, som skulle spille sammen, forment lastbilerne kunne blive en konkurrent til godsbanerne! Den ene var kvaliteten af vejnettet, den anden var kvaliteten af lastvognedekkerne. De tidlige lastvognstransporter fænge til langt op i 1920'erne med massive dæk på enten brosten, grusveje eller tjærrede stier, hvilket i sig selv gjorde længere transport umulige.

Og selv med udviklingen af de kraftige ballastdæk til lastvogne var det danske vejnet langt op i 1950'erne dårligt egnet til at køre tunge køretøjer. I 1960'erne kom man stadig se lastvognskøder på stjerneveje, som fik lastbiler til at synke i til navene.

Med de mindre lastvogne gik det lettere. De tidlige motorvogne af småbønder fik privatejerne opkøbt lokale vognmænd til at tilbyde godstransport på lastvogne. Allerede fra slutningen af 1920'erne havde Det Østjyske Landiske Jernbaneselskab godstræk med bil, og i 1932 var der omkring 500 fragtvogne i hele landet, hvoraf de 12 blev drevet af privatejere. DSB drev ikke selv nogen på dette tidspunkt. Fra 1948 begyndte DSB at befrænde stykgods fra mindre til større stationer uden om jernbanenetværket for dels at spare tid, dels for at afkorte tagenes ophold på stationerne. Den stigende godsmængde på vejene efter anden verdenskrig gjorde DSBs fragtbiler til en meget vigtig del af det danske trafikbillede og til sølget i 2000, da Danske Fragtmænd overtog virksomheden. Til større transporter var det også muligt at få leveret en jernbanevogn via en vognbjørn. En service der forsvandt i løbet af 1980'erne i takt med, at lastvognene nu havde en størrelse, så ombyrding mellem jernbanevogne og lastvogne ikke var rentabelt.

Når man bladrer igennem bogen, er der flere bilmærker, som er gennemgående. I efterkrigsperioden er det ikke

overraskende, at britiske mærker er dominerende, som det også var tilgældet inden for personbiler. Hovedsagelig var det det britiske OM-mærke Bedford, som i årtier trak det tunge last blandt mindre lastvogne. De mange fotos af Bedfords TK-modet må bringe minder til de fleste bilinteresserede over 50, som husker des fra trafikken, hvor den var kendt for en karakteristisk fløjten. Til den tungere trafik anvendtes de større lastvogne fra Austin, Volvo og MAN. Senere kom de tyske mærker til, og de nyere køretøjer er hovedsageligt fra MAN, VW, Mercedes-Benz og Ford.

Alt mere specielle køretøjer ser man på Chevrolet Inguls fra 1960, som var generaldirektørens tjenestevogn.

Bogen har som anført karakter af et katalog, og kriterierne for udvalgte har været at 'Vise mangfoldigheden i banernes køretøjsskæbener' og om muligt vise fotos fra hele landet. Begge kriterier lever bogen op til.

Det hedder lige ud, at 'Vognrider og systematiske opstillinger kommer man til at kigge langt efter'. Egentlige baggrundshistorier fremstiller mange af. Der er en enkelt beretning fra en farhæverende chaufførsejler, som giver lidt kolorit. Eventuelle overvejelser over banernes salg af biler, interiør for udlejelse af de specifikke bilmærker, får man heller ikke. Det er sådan set også i orden, bogens karakter taget i betragtning. Det er en billedbog med fotos, som man ikke

kan opleve samlet andre steder, og vundet ud fra den præmis, læser bogen sin opgave.

Skalte man gøre på et kritisk punkt må være, at de skinebårne bliver helt mangler. Det kunne ellers være interessant at se nogle af dem, høre noget mere om deres anvendelse og livsskæbne, og hvorfor de egentlig forsvandt. På forskellige facebook- og netsteder om jernbanehistorie kan man finde flere omtaler og billeder af skinebilerne. Og det kunne være nyttigt at have dem samlet i en bog sammen. Men det kan forfatteren jo så overveje til sin næste bog.

Sammenfattede er *Genese* biler et fint billedværk til bilmusealer med henblik på iværksættelse og til læsere på jagt efter et nostalgisk genobjekt med kendetegn fra deres ungdom eller arbejdslev.

Marita Linde Mønstergaard